196.

196. Οστέινα αγκίστρια

Εφορεία Παλαιοανθρωπολογίας-Σπηλαιολογίας (110/4, 5, 11Η, 15, 22Η, 27, 28, 28Η, 30)
Προέλευση: σπήλαιο Κύκλωπα, Γιούρα Β. Σποράδων
Μεσολιθική–Αρχαιότερη Νεολιθική (8η–7η χιλιετία π.Χ.)
Οστό
Σχεδόν ακέραια.
Ύψ. 0,008–0,023. Πλ. 0,006–0,013.

Αγκίστρια ψαρέματος, καμπυλόσχημα με αιχμηρές άκρες, από σύνολο περίπου 80 αγκιστριών από το σπήλαιο Κύκλωπα στις Βόρειες Σποράδες, το μεγαλύτερο και αρχαιότερο σύνολο αγκιστριών στην προϊστορική Ελλάδα και από τα μεγαλύτερα της Μεσογείου. Σε κάποιες περιπτώσεις, και οι άκρες σπασμένων οστών είναι διαμορφωμένες σε αγκίστρια. Επίσης, υπάρχουν και τα δίαιχμα, δηλαδή ευθύγραμμα εργαλεία με αιχμηρές άκρες, και αυτά προορισμένα να χρησιμοποιηθούν σε δολώματα. Τα τυπικά αγκίστρια του σπηλαίου κατασκευάζονται κυρίως από οστά κατσικιών, χοιρινών, άγριων ζώων και πουλιών. Σπάνια, φέρουν ίχνη από το σημείο του δεσίματος της πετονιάς, στο κέντρο ή κοντά στην άκρη τους. Η ποικιλία του μεγέθους τους συνάδει με τον πλούτο της ιχθυοπανίδας που κατάλοιπά της βρέθηκαν στο σπήλαιο και υποδηλώνει εξειδικευμένες τεχνικές αλίευσης ψαριών διαφόρων μεγεθών, από την ακτή ή από βάρκα, ειδικά για μεγάλα ψάρια. Το σύνολο αντιπροσωπεύει μια μακραίωνη τεχνολογική, οικονομική και ναυτική παράδοση στις απαρχές της προϊστορίας του Αιγαίου, με επίκεντρο το σπήλαιο Κύκλωπα.

Moundrea-Agrafioti 2011, 14–35, εικ. 1.8.

Σ.Κ.

196. Bone fishhooks

Ephorate of Palaeoanthropology-Speleology (110/4, 5, 11H, 15, 22H, 27, 28, 28H, 30)
Provenance: Cyclops Cave, Youra, N. Sporades
Mesolithic–Early Neolithic (8th–7th millennium BC)
Bone
Almost intact.
H. 0.008–0.023. W. 0.006–0.013.

Fishhooks, curved in shape with sharp edges, from a total of approximately 80 such objects from Cyclops Cave in the Northern Sporades, the largest and oldest collection of hooks in prehistoric Greece and one of the largest from the Mediterranean area. In some cases, the ends of broken bones were also shaped into fishhooks. There are also double-edged examples, straight tools with sharp edges intended to be used with bait. The typical hooks from Cyclops Cave were mainly made of the bones of goats, pigs, wild animals, and birds. Only rarely are there traces of the line, usually in the center or near the edge. The variety of fishhook sizes is consistent with the richness of the cave's ichthyofauna and suggests specialized fishing techniques for catching a variety of sizes from the shore or boat, especially for large fish. The assemblage represents an early technological, economic, and maritime tradition from the beginning of Aegean prehistory, centered at Cyclops Cave.

Moundrea-Agrafioti 2011, 14-35, fig. 1.8.

S.K.

197.

197. Ιχθυοσπόνδυλοι

Εφορεία Παλαιοανθρωπολογίας-Σπηλαιολογίας (χωρίς αριθμό ευρετηρίου. Τομή Γ/αν. στρ. 13, τετρ.1, 2, 4)
Προέλευση: σπήλαιο Κύκλωπα, Γιούρα Β. Σποράδων
Μεσολιθική (8η χιλιετία π.Χ.)
Οστό
Ακέραιοι.
Ύψ. 0,003–0,009.

Ένα σύνολο τουλάχιστον 30.000 οστών ψαριών, κυρίως κρανιακών και ιχθυοσπονδύλων, βρέθηκαν στο σπήλαιο του Κύκλωπα. Στο σπήλαιο βρέθηκαν επίσης χιλιάδες λέπια ψαριών. Το υλικό, μαζί με τα αγκίστρια (αρ. κατ. 196), χαρακτηρίζει μια πολύ δραστήρια κοινότητα εξειδικευμένων ψαράδων κατά την πρώιμη προϊστορία του Αιγαίου, με επίκεντρο το σπήλαιο Κύκλωπα. Έχουν βρεθεί κατάλοιπα από μικρά έως πολύ μεγάλα ψάρια, π.χ. γόπες, συναγρίδες, σαργοί, μπαρμπούνια, τσιπούρες, λιθρίνια, φαγγριά, σκορπίνες, κολιοί, κέφαλοι, πεσκανδρίτσες, παλαμίδες, τόνοι, μαγιάτικα, δηλαδή ψάρια των ακτών, ψάρια που ζουν και σε θαλάσσιο περιβάλλον και σε γλυκό νερό αλλά και μεταναστευτικά είδη του ανοιχτού πελάγους, με διακυμάνσεις στην αντιπροσώπευσή τους λόγω μεταβολών στο περιβάλλον ή τις προτιμήσεις των ψαράδων. Τα είδη υποδηλώνουν ποικίλες τεχνικές αλίευσης: εκτός από αγκίστρια, αλίευση με δίχτυα, παγίδες και καμάκια, από τη στεριά ή από βάρκα. Σε κάποια οστά υπάρχουν ίχνη καύσης, ενδεχομένως ένδειξη μαγειρικής επεξεργασίας στο σπήλαιο.

Mylona 2011, 241-244. Powel 2011, 160–171.

Σ.Κ.

197. Fish vertebrae

Ephorate of Palaeoanthropology-Speleology (uncatalogued. Trench Γ/upper layer 13, sqs.1, 2, 4)
Provenance: Cyclops Cave, Youra, N. Sporades
Mesolithic (8th millennium BC)
Bone
Intact.
H. 0.003–0.009.

The ichthyofauna from Cyclops Cave amounted to approximately 30 thousand pieces of bone, mainly cranial fragments, and vertebrae, along with thousands of fish scales. This material, together with fishhooks also found in the cave (n. cat. 196), points to a specialized fishing community that became very active during early Aegean prehistory in the wider area where Cyclops Cave is located. Excavations within the cave produced remains from small to very large fish, including bogues, common dentex, white seabream, red mullet, gilt-head seabream, red snapper, sea bream, scorpion fish, mackerel, mullet, anglerfish, skipjack tuna, tuna, and amberjack. These include coastal fish that live in both fresh and salt water, as well as migratory species of the open sea. They are present in varying quantities, which may reflect environmental differences or changes in the preferences of the fishermen. The different fish species also point to a variety of fishing techniques, including the use of hooks, fishing with nets, traps, and harpoons, both from the land or boats. Traces of burning present on some bones, are interpreted as a possible sign of processing for consumption within the cave.

Mylona 2011, 241-244. Powel 2011, 160-171.

S.K.

198.

198. Σφαιρικό αγγείο με αποφύσεις και γραπτή διακόσμηση

Εφορεία Παλαιοανθρωπολογίας-Σπηλαιολογίας (Α28-731)
Προέλευση: σπήλαιο Κύκλωπα, Γιούρα Β. Σποράδων
Μέση Νεολιθική (αρχές 6ης χιλιετία π.Χ.)
Πηλός
Αποσπασματικό, συμπληρωμένο.
Ύψ. (εκτ.) 0,23. Διάμ. χείλους 0,18.

Χειροποίητο σφαιρικό αγγείο, ευρύστομο, με χαμηλό ταινιωτό χείλος. Η βάση (δεν σώζεται) θα ήταν υπερυψωμένος στενός δακτύλιος. Στο κέντρο του σώματος θα υπήρχαν (σώζεται μία) τέσσερις στρογγυλές αποφύσεις με κάθετη οπή. Το αγγείο διακοσμείται με στιλπνά κόκκινα σχέδια σε ανοιχτόχρωμο βάθος, θεματικά οργανωμένα ανά περιοχή του σώματος: στο χείλος ολόβαφα τρίγωνα, στον ώμο μαίανδροι και στο σώμα ομόκεντροι κύκλοι οργανωμένοι γύρω από τις αποφύσεις και, ανάμεσά τους, συστάδες όρθιων γραμμών με κρεμαστές άκρες. Ειδικά η διακοσμητική σύνθεση του ώμου βασίζεται σε πλέγμα λεπτών γραμμών («καμβάς») που έχει ζωγραφιστεί πρώτο ως οδηγός για τη μέτρηση των μαιάνδρων που αντιστοιχούν στα βαμμένα τετράγωνα του πλέγματος και των μεταξύ τους αποστάσεων-που αντιστοιχούν στα άβαφα. Το αγγείο αντιπροσωπεύει μια τοπική εικονογραφική τεχνοτροπία, μοναδική στην ελληνική νεολιθική τέχνη για την έμπνευσή της από την υφαντική και για την εκτέλεσή της με μαθηματικό τρόπο.

Katsarou-Tzeveleki 2008, 72, αρ. 731, πίν. 3.4. Μαυραγάνη 2001, 37–40. Τσουρινάκη 2001, 33-36.

Σ.Κ.

198. Spherical vase with apophyseis (knobs) and painted decoration

Ephorate of Palaeoanthropology-Speleology (A28-731)
Provenance: Cyclops Cave, Youra, N Sporades
Middle Neolithic (early 6th millennium BC)
Clay
Incomplete and remodeled.
H. (est.) 0.23. Diam. (rim) 0.18.

Handmade spherical vase, wide-mouthed with a low tapered rim. The base that is missing would have been a raised narrow ring. In the center of the body, there would have been four round knobs (apophyses) with vertical holes, but only one is preserved. The vase is decorated with glossy red motifs against a light-colored background. The decoration is thematically organized in areas on the body. On the rim, there are painted triangles; on the shoulder meanders, and on the body, concentric circles are organized around the apophyseis. Between them are clusters of upright lines with hanging fringes. The decoration on the shoulder is based on a grid of thin lines ('canvas') that was used as a guide for measuring the meanders, which correspond to the painted squares of the grid and their corresponding distances to the unpainted squares. The vase represents a local iconographic style, unique in Greek Neolithic art since the motifs employed are inspired by the art of weaving and were executed with mathematical precision.

Katsarou-Tzeveleki 2008, 72, n. 731, pl. 3.4. Μαυραγάνη 2001, 37-40. Τσουρινάκη 2001, 33-36.

S.K.

199.

199. Βαθιά φιάλη με γραπτή διακόσμηση

Εφορεία Παλαιοανθρωπολογίας-Σπηλαιολογίας (Α31-747)
Προέλευση: σπήλαιο Κύκλωπα, Γιούρα Β. Σποράδων
Μέση Νεολιθική (αρχές 6ης χιλιετίας π.Χ.)
Πηλός
Αποσπασματική, συμπληρωμένη.
Ύψ. (εκτ.) 0,13. Διάμ. χείλους 0,17.

Χειροποίητη φιάλη με όρθιο και βαθύ, ελαφρά αμφίκυρτο σώμα και πιθανότατα επίπεδη βάση. Το εσωτερικό της είναι στιλβωμένο και σκουρόχρωμο, χωρίς διακόσμηση. Εξωτερικά φέρει διακοσμητική ζώνη με ομόκεντρους ρόμβους, εναλλασσόμενους με μισούς ρόμβους στα διάκενα μεταξύ τους και ζατρίκιο γύρω τους. Τα μοτίβα σχεδιάζονται πάνω σε πλέγμα λεπτών γραμμών που έχει ζωγραφιστεί πρώτο για να χρησιμεύσει ως οδηγός για τη μέτρηση των κοσμημάτων που αντιστοιχούν στα βαμμένα τετράγωνα και των μεταξύ τους αποστάσεων που αντιστοιχούν στα άβαφα. Η διακοσμητική σύνθεση απηχεί μαθηματική οργάνωση και έμπνευση από την υφαντική τέχνη. Τα δείγματά της από το σπήλαιο Κύκλωπα, στα οποία περιλαμβάνονται και σφαιρικά αγγεία, αντιπροσωπεύουν μια τεχνοτροπία τοπική στις Βόρειες Σποράδες, η οποία είναι μοναδική στην ελληνική Νεολιθική.

Katsarou-Tzeveleki 2008, 73, πίν. 3.1Α.

Σ.Κ.

199. Deep phiale with painted decoration

Ephorate Paleoanthropology-Speleology (A31-747)
Provenance: Cyclops Cave, Youra, N. Sporades
Middle Neolithic (early 6th millennium BC)
Clay
Incomplete and remodeled in places.
H. (est.) 0.13. Diam. (rim) 0.17.

Handmade phiale with an upright, deep, slightly biconvex body and probably a flat base. The interior is polished and dark, without decoration. Externally, it displays a decorative zone with concentric rhombuses, alternating with half rhombuses in the gaps between them and a zatricium (checkerboard) pattern around them. The patterns were drawn on a grid of fine lines that were painted first in order to serve as a guide for measuring the motifs corresponding to the painted squares and the distances to the unpainted ones. The decorative composition reflects mathematical organization and inspiration from the art of weaving. Examples from Cyclops Cave, which also include spherical vases, represent a local style in the Northern Sporades, which is unique in the Greek Neolithic era.

Katsarou-Tzeveleki 2008, 73, fig. 3.1A.

S.K.

200, 201, 202, 203, 204.

200, 201, 202, 203, 204. Εργαλεία από οψιανό

Εφορεία Παλαιοανθρωπολογίας-Σπηλαιολογίας
(Id48420, Id48447, Id48457, Id48570, Id48714)
Προέλευση: σπήλαιο Κύκλωπα, Γιούρα Β. Σποράδων
Νεότερη Νεολιθική (6η–5η χιλιετία π.Χ.)
Οψιανός
200: Αποκρουσμένο. 201-202: Ακέραια. 203-204: Θραυσμένα.
200: Μήκ. 0,032.
201: Μήκ. 0,026.
202: Μήκ. 0,013.
203: Μήκ. 0,045.
204: Μήκ. 0,04.

Τέχνεργα από οψιανό από το σπήλαιο του Κύκλωπα στις Βόρειες Σποράδες. Ο οψιανός προέρχεται από τη Μήλο και εμφανίζεται στο σπήλαιο ήδη από τη Μεσολιθική περίοδο, τότε σπάνιος σε σχέση με τον πυριτόλιθο. Στη Νεολιθική περίοδο ο οψιανός επικρατεί καταλυτικά στην εργαλειοτεχνία του σπηλαίου όπως και σε όλο το Αιγαίο και την ηπειρωτική Ελλάδα, αποτέλεσμα της εντατικοποίησης των θαλάσσιων ταξιδιών και των ανταλλαγών. Τα τέχνεργα της έκθεσης είναι χαρακτηριστικά αυτής της εποχής: μία αιχμή διαμορφωμένη σε φολίδα επεξεργασμένη στην περιφέρειά της, ένα μικρολιθικό ημισεληνοειδές απόκρουσμα και θραύσματα τυπικών λεπίδων. Το ημισεληνοειδές αντιπροσωπεύει μια τοπική στο σπήλαιο Κύκλωπα παράδοση, εξειδικευμένη στην κατασκευή μικρολιθικών εργαλείων, η οποία ξεκινά από τη Μεσολιθική και συνεχίζει στην Αρχαιότερη Νεολιθική. Η χρήση τους δεν είναι διευκρινισμένη, ίσως σχετίζεται με το κυνήγι πουλιών (τα κατάλοιπα της ορνιθοπανίδας στο σπήλαιο αποτελούν πολύ πλούσιο σύνολο). Οι λεπίδες είναι τυπικά νεολιθικά εργαλεία κοπής. Τα διάφορα αυτά λίθινα εργαλεία χρησιμοποιούνταν στερεωμένα σε οστό ή ξύλο.

Kaczanowska & Kozlowski 2008, εικ. 8.8, 8.11.

Σ.Κ.

200, 201, 202, 203, 204. Obsidian tools

Ephorate of Palaeoanthropology-Speleology (Id48420, Id48447, Id48457, Id48570, Id48714)
Provenance: Cyclops Cave, Youra, N. Sporades
Late Neolithic (6th–5th millennium BC)
Obsidian
200: Damaged. 201-202: Intact. 203-204: Broken.
200: L. 0.032.
201: L. 0.026.
202: L. 0.013.
203: L. 0.045.
204: L. 0.04.

Obsidian artifacts from Cyclops Cave in the Northern Sporades. Obsidian from Milos appears in the cave from as early as the Mesolithic period, although in lower quantities compared to flint. During the Neolithic, obsidian dominated lithic production in the cave, as well as across the Aegean and on mainland Greece, due to intensification in seafaring and the expansion of exchange networks. The artifacts displayed in this exhibition are characteristic of the Neolithic period, including a flake made into a point, a microlithic semi-crescent, and fragments of typical blades. The semi-crescent is part of a local tradition at Cyclops Cave, which began during the Mesolithic and continued into the Early Neolithic, geared towards the manufacture of microlithic tools. Their use is not clear, perhaps related to the hunting of birds, the remains of which are abundant in the cave. The blades are typical of Neolithic cutting tools. The stone tools described above were hafted in bone or wood.

Kaczanowska & Kozlowski 2008, fig. 8.8, 8.11.

S.K.

205.

205. Λίθινος τριπτήρας

Εφορεία Παλαιοανθρωπολογίας-Σπηλαιολογίας (ΣΒΕ 3402)
Προέλευση: σπήλαιο Ράκσανετς 3 Μεγάλης Πρέσπας Φλώρινας
Νεότερη Νεολιθική–Πρώιμη Εποχή Χαλκού (περ. 4800–2100 π.Χ.)
Περιδοτίτης γκριζοπράσινου χρώματος
Ακέραιος.
Μήκ. 0,11. Πλ. 0,085. Πάχ. 0,029.

Ενεργητικό εργαλείο τριβής με ίχνη χρήσης στην εμπρόσθια ενεργή όψη και σε δύο πλευρικές όψεις. Σώζεται ακέραιο, έχει περίγραμμα τετράπλευρο, περίπου ρομβοειδές, με αποστρογγυλεμένες γωνίες και διατομή επίπεδη και κυρτή. Διαμορφώθηκε σε μια πλακαρή πεπλατυσμένη κροκάλα προερχόμενη πιθανότατα από τη λίμνη. Η εμπρόσθια ενεργή επιφάνεια είναι ελαφρώς κοίλη με ίχνη λείανσης, αποτέλεσμα της χρήσης με τριβή. Διακρίνονται επίσης μικροί αβαθείς κρατήρες κρούσης προερχόμενοι από το σφυροκόπημα που δέχτηκε προκειμένου να γίνει επίπεδη. Δύο από τις στενές πλευρές του έχουν επιφάνειες επίσης επίπεδες, έντονα λειασμένες λόγω της χρήσης τους για τριβή και λείανση. Η μία εξ αυτών είναι κάθετη στην εμπρόσθια/ενεργητική όψη, ενώ η δεύτερη είναι κεκλιμένη και μάλιστα διακόπτει τα ίχνη τριβής της εμπρόσθιας επιφάνειας, ένδειξη πιθανής χρήσης της σε δεύτερο χρόνο. Άλλη πλευρική επιφάνεια φέρει ρηχή κοιλότητα η οποία θα μπορούσε να χρησιμεύει στο ευκολότερο κράτημα και στον χειρισμό του εργαλείου με το ένα χέρι. Η οπίσθια όψη δεν έχει δεχτεί κάποια επεξεργασία διαμόρφωσης.

Αδημοσίευτο. Αναφορά στο Μιχελάκη & Κοντός 2013, 50, 51 εικ. 12.

Για παρόμοια εργαλεία, βλ. Μπεκιάρης 2018, εικ. 139–141. Για επανάχρηση των πλευρικών όψεων τους, βλ. Μπεκιάρης 2018, 246 και για διαμορφώσεις συγκράτησης των εργαλείων, βλ. Μπεκιάρης 2007, 50, πιν. 44.

Χ.Μ., Μ.Κ.

205. Stone grinder

Ephorate of Palaeoanthropology-Speleology (ΣΒΕ 3402)
Provenance: Raksanets 3 Cave, Great Prespa Lake, Florina
Late Neolithic–Early Bronze Age (c. 4800–2100 BC)
Gray-green peridotite
Intact.
L. 0.11. W. 0.085. Th. 0.029.

Grinding tool with traces of use on the front surface and the two sides. Preserved intact, it is quadrilateral in outline, almost rhomboid, with rounded edges and a flat-convex cross-section. Made on a flat nodule, probably collected from the lake, the active front surface is slightly concave with traces of grinding and abrasion. On the same surface, there are also small shallow impact marks resulting from pounding to be made flat. Two of its narrow sides are also flat and heavily smoothed due to grinding. One of them is perpendicular to the front surface, while the second is outwardly oblique, partially obscuring the traces of grinding on the front surface, indicating its possible later use. On the surface of the third side is a shallow cavity, which may have made it easier to grip the tool by hand. The back surface remains unworked.

Unpublished. Mentioned in Michelaki & Kontos, 2013, 50, 51 fig. 12.

For similar tools, see Μπεκιάρης 2018, figs. 139-141. For reuse of the lateral sides, see Μπεκιάρης 2018, 246, and for hafting methods, see Μπεκιάρης 2007, 50, pl. 44.

C.M., M.K.

206, 207.

206, 207. Δύο πήλινα βάρη

Εφορεία Παλαιοανθρωπολογίας-Σπηλαιολογίας (ΣΒΕ 3405, ΣΒΕ 3406)
Προέλευση: σπήλαιο Ράκσανετς 3 Μεγάλης Πρέσπας Φλώρινας
Χρονολόγηση: Νεότερη Νεολιθική–Πρώιμη Εποχή Χαλκού (περ. 4800–2100 π.Χ.)
Πηλός χονδρόκοκκος γκριζοκάστανος με πολλές μεγάλου μεγέθους προσμείξεις
206: Ακέραιο. 207: Λείπει μικρό τμήμα.
206: Ύψ. 0,054. Πλ. 0,054. Πάχ. 0,016.
207: Ύψ. 0,042. Πλ. 0,054. Πάχ. 0,013.

Δύο πήλινα βάρη, ελλειψοειδούς διατομής, εκ των οποίων το 206 έχει περίπου τετράπλευρο σχήμα με αποστρογγυλεμένες πλευρές και το 207 έχει ημικυκλικό σχήμα. Φέρουν το καθένα δύο διαμπερείς κυλινδρικές οπές, σε σειρά, στο επάνω τμήμα τους. Η μία εκ των δύο οπών του 207 σώζεται αποσπασματικά, ενώ οι επιφάνειες και των δύο είναι ιδιαίτερα φθαρμένες.

Ανάλογα ευρήματα, ημικυκλικού κυρίως σχήματος με δύο οπές, βρέθηκαν στους λιμναίους οικισμούς Maliq (στις φάσεις I και II, Νεότερη Νεολιθική–Χαλκολιθική) και Kallamas (στη φάση της Νεότερης Νεολιθικής). Αν και αρχικά διατυπώθηκε η υπόθεση πως πρόκειται για βάρη δικτυών αλιείας, λόγω της εύρεσής τους σε λιμναίους οικισμούς, αργότερα η Cheval, η οποία μελέτησε πολλά αντίστοιχα παραδείγματα από τον επίσης λιμναίο οικισμό Sovjan, συνδέει τη χρήση τους με την υφαντική. Σύμφωνα με την πρότασή της, η οποία στηρίζεται στα ίχνη χρήσης που σώζονται στις οπές, σε πειραματικά δεδομένα και σε εθνολογικά παράλληλα, τα διάτρητα δισκοειδή ή ημικυκλικά πήλινα αντικείμενα πιθανόν χρησιμοποιούνταν για την κατασκευή ποικίλων κορδονιών ή νημάτων.

Αδημοσίευτα. Αναφορά στο Μιχελάκη & Κοντός 2013, 51 εικ. 12.

Σχετικά με τη χρήση τους ως βαρών για δίχτυα αλιείας, βλ. Prendi 1966, 259–260, πίν. IIIf. Petrika et al. 2009, 705, πίν.26. Για τη χρήση τους στην υφαντική, βλ. Cheval 2012, 157–160.

Χ.Μ., Μ.Κ.

206, 207. Clay weights

Ephorate of Palaeoanthropology-Speleology (ΣΒΕ 3405, ΣΒΕ 3406)
Provenance: Raksanets 3 Cave, Great Prespa Lake, Florina
Late Neolithic–Early Bronze Age (c. 4800–2100 BC)
Coarse clay with many large inclusions
206: Intact. 207: Missing a small piece.
206: H. 0.054. W. 0.054. Th. 0.016.
207: H. 0.042. W. 0.054. Th. 0.013.

Two clay weights of ellipsoidal cross-section, of which no. 206 is of approximately quadrilateral shape with rounded sides, and no. 207 is semicircular. They both have two cylindrical through-holes on the upper part, one next to the other. One of the two holes through no. 207 is only partially preserved, while the surfaces of both are very worn.

Similar examples, mainly semicircular in shape with two holes, were found in the lake settlements of Maliq (in phases I and II, late Neolithic-Chalcolithic) and Kallamas (in the late Neolithic horizon). Initially, due to their presence in lake settlements, it was suggested that they were weights attached to fishing nets. However, it was later suggested by Cheval, who studied many similar examples from the lake settlement of Sovjan, that they were associated with weaving. Based on traces of use preserved in the holes, as well as experimental evidence and ethnographic parallels, she suggested that these perforated disc-shaped or semicircular clay objects were used to produce laces and thread.

Unpublished. Mentioned in Μιχελάκη & Κοντός 2013, 51 fig. 12.

Regarding their use as net weights, see Prendi 1966, 259-260, pl. IIIf. Petrica et al. 2009, 705, pl. 26. For their use as loom weights, see Cheval 2012, 157-160.

C.M., M.K.

208.

208. Λίθινο ξέστρο

Εφορεία Παλαιοανθρωπολογίας-Σπηλαιολογίας (ΣΒΕ 2331)
Προέλευση: σπήλαιο Ατσπά Σκάλας Μαριών Θάσου
Νεότερη Νεολιθική ΙΙ–Πρώιμη Εποχή Χαλκού (4800–2000 π.Χ.)
Πυριτόλιθος με δενδριτικές προσμείξεις, πιθανώς μαγγανίου
Ακέραιο.
Μήκ. 0,063. Πλ. 0,04. Πάχ. 0,008.

Επίμηκες ξέστρο, ωοειδούς περιγράμματος και τραπεζοειδούς τομής. Επεξεργασμένες οι τρεις πλευρές, από τις οποίες οι δύο μακρές με οδοντώσεις.

Σύρος 2017, 530, εικ. 10β.

Α.Σ., Ι.Β.

208. Stone scraper

Ephorate of Palaeoanthropology-Speleology (ΣΒΕ 2331)
Provenance: Atspas Cave, Skala Marion, Thassos
Late Neolithic II–Early Bronze Age (4800–2000 BC)
Flint with dendritic inclusions, possibly manganese
Intact.
L. 0.063. W. 0.04. Th. 0.008.

Elongated oval-shaped scraper of trapezoidal cross-section. Three sides are retouched, two of which are long with denticulate modification.

Syros 2017, 530, fig. 10β.

A.S., I.V.

209.

209. Μικρογραφικό ομοίωμα τράπεζας με εγχάρακτη και εμπίεστη διακόσμηση

Εφορεία Παλαιοανθρωπολογίας-Σπηλαιολογίας (ΣΒΕ 3007)
Προέλευση: σπήλαιο Ατσπά Σκάλας Μαριών Θάσου
Νεότερη Νεολιθική ΙΙ (4800–3300 π.Χ.)
Πηλός καστανέρυθρος, με προσμείξεις (ασβεστολιθικές, χαλαζία) και λίγη μίκα
Σχεδόν ακέραιο.
Ύψ. 0,035. Μήκ. πλευρών 0,083.

Πήλινο μικρογραφικό ομοίωμα τράπεζας με εγχάρακτη και εμπίεστη διακόσμηση. Τετράπλευρο, τετραποδικό. Περιμετρικά χαμηλό περιχείλωμα, κάθετο στη μία πλευρά και εξέχον στην απέναντι όπου κοσμείται με μία τουλάχιστον σειρά εμπίεστων τριγώνων. Από τα τρία σωζόμενα πλευρικά τοιχώματα, τα δύο διαδοχικά κοσμούνται εξωτερικά, το πρώτο με ζεύγος οριζόντιων σειρών εντομών και το δεύτερο με ζεύγος οριζόντιων σειρών εμπίεστων τριγώνων. Πόδια χαμηλά, σχήματος Γ. Επιφάνεια εσωτερικά στιλβωμένη, εξωτερικά λειασμένη. Η εσωτερική επιφάνεια καλύπτεται από εγχάρακτο σύνθετο γραμμικό μοτίβο. Εκτεταμένα ίχνη φωτιάς στην κάτω αλλά κυρίως στην άνω, εσωτερική, επιφάνεια. Αντικείμενο με τελετουργικό χαρακτήρα.

Σύρος 2017, 530, εικ. 10β. Παρόμοια στις φάσεις II-III των Σιταγρών (Elster & Nikolaidou 2003, 434–435, σχ. 11.35–38, εικ. 11.18). Βλ. επίσης Tsirtsoni 2016b, 291, εικ. 23 (Ντικιλί Τας, β΄ μισό 5ης χιλιετίας).

Α.Σ.

209. Miniature table model with incised and impressed decoration

Ephorate of Palaeoanthropology-Speleology (ΣΒΕ 3007)
Provenance: Atspas Cave, Skala Marion, Thassos
Late Neolithic II (4800–3300 BC)
Reddish-brown clay with limestone and quartz inclusions, along with some mica.
Almost intact.
H. 0.035. L. (sides) 0.083.

Clay four-sided and four-legged miniature table with incised and impressed decoration. It has a low circumferential rim, vertical on one side and pronounced on the opposite edge, decorated with at least one row of impressed triangles. Of the three surviving side walls, two are successively decorated externally, the first with a pair of horizontal lines of grooves and the second with a pair of horizontal rows of impressed triangles. The Γ shaped legs are short, while the inner surface is covered with a complex linear incised pattern. Black soot residues suggest that it was used. This was an object of ritual character.

Σύρος 2017, 530, fig. 10β. For similar objects in phases II-III at Sitagroi, see Elster & Nikolaidou 2003, 434-435, figs. 11.35-38, 11.18. See also Tsirtsoni 2016b, 291, fig. 23 (Dikili-Tash, second half of the 5th millennium).

A.S.

210.

210. Λίθινη λεπίδα

Εφορεία Παλαιοανθρωπολογίας-Σπηλαιολογίας (ΣΒΕ 3021)
Προέλευση: σπήλαιο Ατσπά Σκάλας Μαριών Θάσου
Νεότερη Νεολιθική ΙΙ–Πρώιμη Εποχή Χαλκού (4800–2000 π.Χ.)
Πυριτόλιθος, καστανός ανοιχτός
Ακέραιη.
Μήκ. 0,115. Πλ. 0,025. Πάχ. 0,007.

Τραπεζοειδούς/τριγωνικής διατομής λίθινη λεπίδα. Επεξεργασμένες οι τρεις πλευρές, από τις οποίες οι δύο μακρές με οδοντώσεις.

Σύρος & Μυτελέτσης 2006, εικ. 19β. Σύρος 2017, 530, εικ. 10β.

Α.Σ.

210. Stone blade

Ephorate of Palaeoanthropology-Speleology (ΣΒΕ 3021)
Provenance: Atspas Cave, Skala Marion, Thassos
Late Neolithic II–Early Bronze Age (4800–2000 BC)
Light brown flint
Intact.
L. 0.115. W. 0.025. Th. 0.007.

Trapezoidal to triangular in cross-section, three sides are modified, two of which are long with denticulate retouch.

Σύρος & Μυτελέτσης 2006, fig. 19β. Σύρος 2017, 530, fig. 10β.

A.S.